

KNJIŽNA IN DRUGA POROČILA

Mednarodni seminar za slovansko arheologijo

V dneh od 15. do 17. maja 1957. leta je bil v Krakovu na Poljskem mednarodni seminar za slovansko arheologijo, čeprav je sam naslov seminarja bil napačen: »seminar slovanskih arheologov«. Poleg domačih poljskih arheologov, kakor so W. Hensel, ki je tudi organiziral ta seminar, J. Kostrzewski, Wl. Antoniewicz, K. Lewicki, K. Majewski, K. Jażdżewski, Z. Rajewski, in drugi, so prisostvovali seminarju iz SSSR B. A. Ribakov, W. Kuharenko, iz Ogrske L. Gerewich, iz Romunije Gh. Stefan, iz Nemčije W. Unverzagt in Grimm, iz Bolgarije S. R. Stančev, iz Češkoslovaške Poufík in Vaňa ter iz Jugoslavije poleg podpisanega tudi J. Kovačević in Z. Vinski. Nekateri znanstveniki se žal zaradi bolezni ali pa zaradi svojih funkcij niso mogli udeležiti seminarja, kakor n. pr.: Mitajev iz Bolgarije in J. Böhm iz Češkoslovaške ter Arcihovski iz SSSR.

Prvotno je za seminar bila predložena tema, ki naj bi obravnavala praški tip keramike v slovanskih krajih. Vendar se je te teme dotaknilo relativno zelo malo referentov. Ostali so nakazali nekatere druge probleme ali so pa podali splošen pregled slovanske arheologije v svojih krajih. Udeleženci nekaterih držav, med njimi tudi Jugoslavije, niso podali nobenega referata.

Prvi dan seminarja je B. A. Ribakov razložil novi načrt akademij SSSR, po katerem se bo izdal corpus arheoloških najdb v SSSR. Ves corpus naj bi bil razdeljen na 6 serij od A do F (A paleolitsko in mezolitsko obdobje, B neolitsko in eneolitsko obdobje, itd.) Vsaka serija naj bi bila dalje razdeljena na štiri oddelke n. pr.: od A₁ do A₄ glede na splošno delitev gradiva v SSSR, ki bo osnova za arheološko delitev corpora. Tako naj bi se posebej obravnaval evropski del SSSR, posebej Kavkaz, posebej centralna Azija in Sibirija, medtem ko bi naj v četrtem oddelku bili obravnavani splošni problemi. Vsak oddelek serije ima lahko poljubno število zvezkov, od katerih lahko vsak predstavlja zaključno celoto ali pa more biti povezan po gradivu tudi z drugimi zvezki. Tako naj bi n. pr. v seriji B₁ en zvezek obravnaval neolitsko civilizacijo severnega dela evropske SSSR, drugi neolit Baltiškega bazena, tretji Bele Rusije itd. Kakor je gradivo doslej razdeljeno, naj bi cel corpus obsegal nekaj sto zvezkov. Vsak zvezek bo vseboval nekaj strani teksta ter 20–40 tabel gradiva in zemljevidov. Predvideno je, da bo izdajanje celotnega dela trajalo okoli dvajset let. Izhajale bodo pa hkrati razne serije in razni oddelki in tudi razni zvezki, tako kakor bo pač kak sektor obdelan.

Referent Ribakov je zelo detajlno razložil celotni načrt, na katerem so po njegovih besedah že začeli delati. Ta corpus bo vsekakor predstavljal velik znanstveni napredek in bo koristil zaradi dosedanjega nepoznavanja gradiva vsem arheologom. Pomanjkljivosti tega dela se bodo pa pokazale šele kasneje. Zamisel je gotovo dobra, zahtevala bo pa koncentracijo vseh delavcev na arheološkem področju za daljši čas. Omeniti je potrebno, da to ne bodo katalogi gradiva, temveč le zvezki znanstvenega gradiva, ki bodo izdelani subjektivno in odvisni od sposobnosti avtorja, hkrati pa tudi od njegovega subjektivnega gledišča in presoje gradiva in pri omenjenem prostoru 20–40 tabel se kaj lahko pripeti, da bo avtor podzvestno izbral gradivo ene vrste, izpustil pa drugo gradivo, ki se mu trenutno zdi nepomembno, čeprav bo danes ali jutri nujno pri presoji celotnega problema. Ne mislim s temi besedami kritizirati komaj

začeto in nadvse pomembno delo. Hočem pokazati le na nevarnost, ki bi se mogla vriniti, ker pač ne bo objavljeno celotno gradivo, temveč le izbor gradiva. Vsekakor bo nujno, da bodo vsi avtorji nadvse skrupulozni.

Naslednjega dne je imel referat J. Poulik o praškem tipu keramike na Češkoslovaškem. Referent je podal vso zgodovino raziskovanja od Borkovskega dalje, ki je pravzaprav tudi izločil ta tip od ostale keramike in ga označil kot najstarejšo doslej znano slovansko keramiko. Poulik se je v glavnem ustavil pri razprostranjenosti tega tipa na Češkoslovaškem in pri njegovi kronologiji. Za zadnje vprašanje mu je posebno pomembno grobišče v Přitluky, kjer so najdene tudi marsikateri latenske keramične oblike. Keramika praškega tipa se je sedaj našla tudi na naselbinah, od katerih imajo nekatere tudi $3,5 \times 3,5$ m velike, delno vkopane hišne objekte s kamnitim ognjiščem v kotu. Po mnenju referenta sodijo takšni objekti v čas IV. ali na začetek V. stoletja. Bili so na starejši rimskodobni naselbini II. stoletja. Referent je dalje omenil tudi, da bo glede na najnovejše najdbe na Moravskem potrebno revidirati dosedanje datacije znakov na dnu slovanskih posod. Ravno tako sodi, da je glede na posamezne najdbe iz novejšega časa potrebno spremeniti datacijo tako imenovane danubijske keramike. Poleg še drugih zanimivih momentov in sklepov se je Poulik dotaknil tudi vprašnja razširjenosti praškega tipa izven Češkoslovaške, tipa, ki ga danes vidi tudi v sorodnosti nekih keramičnih oblik drugih kultur v drugih krajih. V teh kulturah se baje javljajo tudi tipi, ki bi se dali povezati s praškim. Referent danes sam sodi, da praški tip sodi v V. in VI. stoletje.

Diskusija k Poulikovemu referatu, ki je nakazal vrsto nadvse zanimivih problemov, pa ni prinesla potrebnih razjasnitev. Delno je temu vzrok, da je ta problem vezan največ na Češkoslovaško že glede na razširitev tega tipa. Poleg tega moramo počakati tudi na objavo novega, doslej še neobjavljenega gradiva, na katerega se je skliceval referent in na njegovo dokumentacijo. Priznati pa moramo, da so mnogi momenti zelo nejasni. Tudi sorodnosti med praškim in nekaterimi drugimi tipi izven Češkoslovaške so lahko le čisto navidezne, medtem ko nekatere niso niti verjetne. Seveda je pa nemogoče danes zavzeti kakršno koli gledišče k Poulikovim sklepom, dokler ne bo objavljeno celotno gradivo.

Naslednji referat je imel Gh. Ștefan o zgodnj srednjeveških najdbah v Garvanu v Romuniji. Med njimi so tudi posamezne najdbe, ki bodo kulturno nedvomno pripadala Slovanom. Vendar pa, kakor kaže, tamkajšne keramike ne bo mogoče pripisati praškemu tipu, kakor so nekateri domnevali.

St. Stančev je poročal o zgodnjem srednjem veku severovzhodnega dela Bolgarije. Najstarejše keramične najdbe, ki se morejo pripisati Slovanom v teh krajih, spadajo v čas VII.—VIII. stoletja. Kakor sodi referent, je slovanska kultura v Bolgariji importirana. Dalje je referent nakazal tudi odnos med slovansko kulturo ter drugimi najdbami, posebno v Pliski in v Preslavu.

Oba referenta sta pa pokazala na dokajšnjo dosedanje pomanjkljivost raziskovanj iz zgodnjega srednjega veka, ki so več ali manj le sporadična že glede na dokajšnje pomanjkanje strokovnjakov za raziskovanje tega obdobja. Seveda je isto pomanjkljivost mogoče opaziti tudi pri nas, kjer se v zadnjih letih na tem področju zelo malo dela.

Po referatu W. Hensla, ki je govoril o organizaciji mednarodnih arheoloških seminarjev, je bil v glavnem splošni del seminarja zaključen. Posebna seja pa je bila med predstavniki arheoloških inštitutov in podobnih ustanov. Na tej seji so obravnavali o nujni potrebi rednih seminarjev, dalje o kongresih ter o temah za seminarje, kakor tudi o nujnem sodelovanju med arheologi za slovansko arheologijo raznih držav. Na temelju posvetovanja so bili sprejeti tudi sklepi, po katerih bi bil vsako leto v kaki drugi državi seminar z vnaprej določeno temo. Tako naj bi tema za prvi prihodnji seminar, ki bo 1958. leta v Berlinu, bila: »Slovanska plemena po zgodovinskih virih in na temelju arheoloških najdb od VII.—X. stoletja.« Tema za naslednji seminar, ki naj bi 1959 bil na Češkoslovaškem bi naj pa bila: »Slovanska gradišča in mesta VII.—X. stoletja.« Dalje je bilo sklenjeno, naj bi bil kongres za slovansko arheologijo vsaka štiri leta. Prvi tak kongres naj bi bil 1961. leta v Moskvi, naslednji 1965. leta v Varšavi. Po vzgledu drugih podobnih arheoloških mednarodnih organizacij je bil izbran tudi komite, ki bo pripravljal tako seminarje kakor kongrese ter urejeval celotno delo. Za predsednika komiteja je bil izbran prof. dr. B. A. Ribakov.